

ETNOGRAFIA POLSKA

XXIX

Zeszyt 1

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII KULTURY MATERIALNEJ

ETNOGRAFIA POLSKA

XXIX

Zeszyt 1

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDANSK · ŁÓDŹ
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

1985

REDAKTOR: WITOLD DYNOWSKI

SEKRETARZ REDAKCJI: IWONA KABZIŃSKA-STAWARZ

CZŁONKOWIE RADY REDAKCYJNEJ: JÓZEF BURSZTA, MARIA BIERNACKA,
(PRZEWODNICZĄCA), MARIA FRANKOWSKA, JADWIGA KLIMASZEWSKA,
ANNA KUTRZEBA-POJNAROWA, WANDA PAPROCKA,
ZOFIA SZYFELBEJN-SOKOLEWICZOWA

Adres Redakcji: 00-140 Warszawa, ul. Świerczewskiego 105

Okladkę projektował Edward Kostka

Redaktor Zyta Kwiecińska

Redaktor techniczny Adam Przylibski

Korektor Hanna Nasz

Printed in Poland

© Copyright by Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo, Wrocław 1985

PL ISSN 0071-1861

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo. Wrocław 1984.
Nakład: 700 egz. Objętość: ark. wyd. 17, ark. druk. 15,88, ark.
A₁-21. Papier druk. sat. kl. IV, 70 g, 70 × 100. Oddano do skła-
dania 11 IV 1984. Podpisano do druku 8 X 1984. Druk ukończono
w październiku 1984. Wrocławską Drukarnia Naukowa. Zam. 198/84.
Z-19. Cena zł 200.—

SPIS TREŚCI

Część I

WSPÓLCZESNE PROBLEMY POLSKIEJ ETNOGRAFII (MATERIAŁY OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI ETNOGRAFICZNEJ ZORGANIZOWANEJ PRZEZ KOMITET NAUK ETNOLOGICZNYCH POLSKIEJ AKADEMII NAUK, KATEDRĘ ETNOGRAFII UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO ORAZ ZAKŁAD ETNOGRAFII INSTYTUTU HISTORII KULTURY MATERIALNEJ POLSKIEJ AKADEMII NAUK
W DNIACH 24-26 MARCA 1983 ROKU)

Uwagi wstępne — Anna Kutrzeba-Pojnarowa	13
Tekst w języku angielskim	14
Anna Kutrzeba-Pojnarowa — Zagajenie konferencji	17
Katarzyna Kaniowska — Dychotomia natura — kultura jako szczególny problem etnologii	25
Michał Buchowski, Wojciech Burszta — Kultura symboliczna w badaniach etnologicznych	33
Anna Zadrożyńska — Założenie badań nad mitologią narodową	41
Jacek Bednarski, Zbigniew Jasiewicz — Badania nad kulturą rodzin europejskich. Założenia, problematyka, dotychczasowe wyniki	45
Wanda Czapran — Problem znaczenia więzi krewniaczej i powinowactwa w badaniach społeczności wiejskich na Dolnym Śląsku	53
Teresa Dobrowolska — Więź lokalna	59
Bronisława Kopczyńska-Jaworska — Badanie kultury robotniczej dużego miasta	65
Bożena Beba, Halina Murawska — Małe miasto w badaniach etnograficznych	77
Mirosława Drozd-Piasecka — Z badań nad społecznymi funkcjami sztuki ludowej	85
Małgorzata Maj, Anna Zambrzycka-Kunachowicz — Obrzędowa wymiana darów w kulturze ludowej	93
Zofia Szromba-Rysowa — Z problematyki biesiad wiejskich	99
Janina Hajduk-Nijakowska — Problematyka badań nad świadomością historyczną w folklorze	105
Czesław Robotycki — Myślenie typu ludowego w polskiej kulturze masowej (propozycje badawcze)	111
Adam Paluch — Pierwsze kroki uniwersyteckiego środowiska wrocławskiego w badaniach etnobotanicznych	119
Janusz Bohdanowicz, Adam Szymański — Polski Atlas Etnograficzny. Podstawy źródłowe, osiągnięcia, perspektywy	125
Teresa Karwicka — Rola tradycji w kulturze wsi kujawskiej	129
Lech Mróz — Badania nad Cyganami	131

Tomasz Strączek — Badania polsko-macedońskie	135
Aleksander Posern-Zieliński — Polska amerykanistyka etnologiczna. Jej doświadczenia, możliwości i perspektywy	143
Iwona Kabzińska-Stawarz — Zachowania ludyczne w kulturach pa- sterskich Azji Środkowej (na przykładzie Mongolii)	169

Część II

INFORMACJE O OŚRODKACH BADAŃ ETNOGRAFICZNYCH I FOLKLORYSTYCZNYCH

Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego — Zofia Sokolewicz	179
Katedra Etnografii Słowian Uniwersytetu Jagiellońskiego — Anna Zam- brzycka-Kunachowicz, Czesław Robotycki	184
Instytut Etnologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu — Zbig- niew Jasiewicz	189
Katedra Etnografii Uniwersytetu im. Bolesława Bieruta we Wrocławiu — Barbara Bazielić	193
Katedra Etnografii Uniwersytetu Łódzkiego — Bronisława Kopczyńska-Ja- worska	195
Zakład Etnografii Instytutu Archeologii i Etnografii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu — Teresa Karwicka	199
Zakład Etnografii IHKM PAN w Warszawie — Sławoj Szynkiewicz	201
Pracownia Etnografii IHKM w Krakowie — Krystyna Kwaśniewicz, Da- nuta Tylkowa	206
Pracownia Etnografii IHKM PAN w Poznaniu — Aleksander Posern-Zieliński	210
Pracownia Atlasu Etnograficznego IHKM PAN we Wrocławiu — Janusz Bohdanowicz	215
Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk — Aleksander Jackowski	217
Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie — Anna Szyfer	221
Zakład Folklorystyki WSP w Opolu — Dorota Simonides	222
Instytut Rolnictwa i Leśnictwa Krajów Tropikalnych i Subtropikalnych Aka- demii Rolniczej w Krakowie jako ośrodek badań etnograficznych — Leszek Dzięgiel	224

KRONIKA

Badanie kultury swojej i obcej. Problemy i metody — Bronisława Kop- czyńska-Jaworska	227
II Kongres Europejskiej Etnografii i Folkloru — Bronisława Kopczyńska- Jaworska	231
Lalka jako zabawka i odzwierciedlenie pewnych zjawisk społecznych. Wy- stawa w Musée de l'Homme w Paryżu w 1983 roku — Irena Turnau	237

RECENZJE

Kaisu Jaakkola, Muuttuva joulu. Kansatieteellinen tutkimus (The changing christmas. An ethnological study), Kansatieteellinen Arkisto 28, Helsinki 1977, ss. 384, fotografie, tabele, ryciny, mapy — Mieczysław Trojan	239
Stará dělnická Praha. Život a kultura pražských dělníků 1848—1939. red.	

A Robek, M. Moravcová, J. Št'astná, wyd. Academia, Praha 1981, ss. 311 — <i>Andrzej Stawarz</i>	243
Colin M. Turnbull, <i>Ikowie ludzie gór</i> , Warszawa 1980, ss. 242 — <i>Maria Idż-</i> <i>kowska</i>	248
Lou Taylor, <i>Mourning dress. A costume and social history</i> , London, 1983, ss. 327, ryc. 160 — <i>Irena Turnau</i>	252

СОДЕРЖАНИЕ

Часть I

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПОЛЬСКОЙ ЭТНОГРАФИИ (МАТЕРИАЛЫ ВСЕПОЛЬСКОЙ ЭТНОГРАФИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ, ОРГАНИЗОВАННОЙ КОМИТЕТОМ ЭТНОГРАФИЧЕСКИХ НАУК ПОЛЬСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК, КАФЕДРОЙ ЭТНОГРАФИИ ЛОДЗИНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА И КАБИНЕТОМ ЭТНОГРАФИИ ИНСТИТУТА ИСТОРИИ МАТЕРИАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ ПОЛЬСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК 24-26 МАРТА 1983 ГОДА)

Предварительные замечания — Анна Кутшеба-Пойнарова	13
Текст на английском языке	14
Анна Кутшеба-Пойнарова — Открытие конференции	17
Катажина Канёвска — Дихотомия природа — культура как особая проблема этнологии	25
Михал Буховски, Войцех Буршта — Символическая культура в этнологических исследованиях	33
Анна Задрожиньска — Предпосылки исследований в области народной мифологии	41
Яцек Беднарски, Збигнев Ясевич — Исследования культуры европейских семейств. Предпосылки, проблематика, настоящие результаты	45
Ванда Чапран — Проблема значения связи между родственниками и свойственниками в исследованиях сельской общности Нижней Силезии	53
Тереса Добровольска — Местные связи	59
Бронислава Колчиньска-Яворска — Исследование культуры рабочих крупного города	65
Божена Бэба, Галина Муравска — Маленький городок в этнографических исследованиях	77
Мирослава Дрозд-Пясецка — Из исследований по вопросу общественных функций народного искусства	85
Малгожата Май, Анна Замбжицка-Кунахович — Обряд обмена дарами в народной культуре	93
Зофия Шромба-Рысова — Из проблематики сельских застолий	99
Янина Гайдук-Нияковска — исследования проблематики исторического сознания в фольклоре	105
Чеслав Роботыцки — Народное мышление в польской массовой культуре (Исследовательские приемы)	111
Адам Палюх — Первые шаги вроцлавской университетской среды в области этноботанических исследований	119
Януш Богданович, Адам Шиманьски — Польский Этнографический атлас. Источники, достижения, перспективы	125
Тереса Карвицка — Роль традиций в культуре куявской деревни	129
Лех Мруз — Исследования, посвященные жизни цыган	131
Томаш Стропчек — Польско-македонские исследования	135

Александр Посери-Зелиньски — Польская этнологическая американистика: опыты, возможности и перспективы	143
Ивона Кабзиньска-Ставаж — Характер развлечений в пастушеских культурах Средней Азии (на примере Монголии)	169

Часть II

СВЕДЕНИЯ О ЦЕНТРАХ ЭТНОГРАФИЧЕСКИХ И ФОЛЬКЛОРНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Кафедра культуры этнологии и антропологии Варшавского университета — <i>Зофия Соколович</i>	179
Кафедра этнографии славян Ягеллонского университета — <i>Анна Замбжицка-Кунахович, Чеслав Роботыcki</i>	184
Институт этнологии Университета им. А. Мицкевича в Познани — <i>Збигнев Ясевич</i>	189
Кафедра этнографии Университета им. Болеслава Берута во Вроцлаве — <i>Барбара Базелих</i>	193
Кафедра этнографии Лодзинского университета — <i>Бронислава Копчиньска-Яворска</i>	195
Отделение этнографии Института археологии и этнографии Университета Миколая Коперника в Торуне — <i>Тереса Карвицка</i>	199
Отделение этнографии Института истории материальной культуры Польской Академии наук в Варшаве — <i>Славой Шикевич</i>	201
Этнографический кабинет Института истории материальной культуры Польской Академии наук в Кракове — <i>Крыстына Квасьневич, Данута Тылькова</i>	206
Этнографический кабинет Института истории материальной культуры Польской Академии наук в Познани — <i>Александр Посери-Зелиньски</i>	210
Кабинет Этнографического атласа Института истории материальной культуры Польской Академии наук во Вроцлаве — <i>Януш Богданович</i>	215
Институт искусства Польской Академии наук — <i>Александр Яцковски</i>	217
Центр научных исследований им. Войцеха Кентжиньского в Ольштыне — <i>Анна Шифер</i>	221
Отделение фольклористики Высшей педагогической школы в Ополе — <i>Дорота Симонидес</i>	222
Институт сельского и лесного хозяйств тропических и субтропических стран Сельскохозяйственной академии в Кракове как центр этнографических исследований — <i>Лешек Дзенгель</i>	224

ХРОНИКА

Исследование родной и иностранной культуры. Проблемы и методы — <i>Бронислава Копчиньска-Яворска</i>	227
II Конгресс европейской этнографии и фольклора — <i>Бронислава Копчиньска-Яворска</i>	231
Кукла, как игрушка и отображение некоторых общественных явлений. Выставка в Музее человека в Париже в 1983 г. — <i>Ирена Турнау</i>	237

РЕЦЕНЗИИ

Kaisu Jaakkola, Muuttuva joulu. Kansatieteellinen tutkimus (The Changing Christmas. An ethonological study), Kansatieteellinen Arkisto 28, Helsinki 1977, с. 384 — <i>Мечислав Троян</i>	239
Starádelnicka Praha. Život a kultura pražských dělníků 1848-1939, red. A. Robek, M. Moravcová, J. Štátná, Academia, Praha 1981, сс. 311 — <i>Андрей Ставаж</i>	243
Colin M. Turnbull, Inkowie ludzie gór, Warszawa 1982, сс. 242 — <i>Мария Идзьковска</i>	248
Lou Taylor, Mourning dress. A costumes and social history, London 1983, сс. 327 — <i>Ирена Турнау</i>	252

CONTENTS

Part I

THE CONTEMPORARY PROBLEMS OF POLISH ETHNOLOGY. (PAPERS PRESENTED
AT THE MEETING OF POLISH ETHNOLOGISTS ORGANIZED BY THE COMMITTEE
OF ETHNOLOGIC SCIENCES OF POLISH ACADEMY OF SCIENCES, THE CHAIR OF
ETHNOGRAPHY AT THE UNIVERSITY OF ŁÓDŹ AND THE DEPARTMENT OF
ETHNOGRAPHY AT THE INSTITUTE OF HISTORY OF MATERIAL CULTURE OF
POLISH ACADEMY OF SCIENCES. THE CONFERENCE
WAS HELD ON MARCH 24 TO 26 1983)

Introductory remarks — Anna Kutrzeba-Pojnarowa	13
Text in English	14
Anna Kutrzeba-Pojnarowa — The opening address	17
Katarzyna Kaniowska — The "nature-culture" dichotomy-the particular problem of ethnology.	25
Michał Buchowski, Wojciech Burszta — The symbolic culture in ethnogra- phic studies	33
Anna Zadrożyńska — Some assumptions in the research of "natio- nal mythology"	41
Jacek Bednarski, Zbigniew Jasiewicz — Research of the culture of European families. Assumptions, problems and achievements	45
Wanda Czapran — The problem of the meaning of kinship and affinity relations in the studies of rural community in Lower Silesia	53
Teresa Dóbrowolska — Local social links	59
Bronisława Kopczyńska-Jaworska — The studies of workers' culture in a big town	65
Bożena Beba, Halina Murawska — Ethnographic studies of a little town	77
Mirosława Drozd-Piasecka — The studies of the social functions of folk art	85
Małgorzata Maj, Anna Zambrzycka-Kunachowicz — The ritual exchange of gifts in folk culture	83
Zofia Szromba-Rysowa — The problems of peasants' feasts	99
Janina Hajduk-Nijkowska — The problems of the studies of histori- cal consciousness in folklore	105
Czesław Robotycki — The folk way of thinking in Polish mass culture (suggestions for research)	111
Adam Paluch — The first steps of the ethnographers from the University of Wrocław in ethnobotanic studies	119
Janusz Bohdanowicz, Adam Szymański — The Polish Ethnographic Atlas. Source material, achievements and perspectives	125
Teresa Karwicka — The role of tradition in peasant culture in Kuja- wy region	129

Lech Mróz — Studies of the Gypsy culture	131
Tomasz Strączek — Polish-Macedonian researches	135
Aleksander Posern-Zieliński — The Polish Americanistics in the field of ethnography. Its experience, possibilities and perspectives	143
Iwona Kabzińska-Stawarz — Plays and games in pastoral cultures of Middle Asia (the case of Mongolia)	169

Part II

INFORMATION ABOUT ETHNOGRAPHIC AND FOLKLORISTIC RESEARCH CENTRES

The Chair of Ethnology and Cultural Anthropology at the University of Warsaw — <i>Zofia Sokolewicz</i>	179
The Chair of Slavian Ethnography at the Jagiellonian University in Kra- ków — <i>Anna Zambrzycka-Kunachowicz, Czesław Robotycki</i>	184
The Institute of Ethnology at the Adam Mickiewicz University in Poznań — <i>Zbigniew Jasiewicz</i>	189
The Chair of Ethnography at the Bolesław Bierut University in Wrocław — <i>Barbara Bazieliń</i>	193
The Chair of Ethnography at the University of Łódź — <i>Bronisława Kop- czyńska-Jaworska</i>	195
The Department of Ethnography at the Institute of Archaeology and Ethno- graphy of Mikołaj Kopernik University in Toruń — <i>Teresa Karwicka</i>	199
The Department of Ethnology at the Institute of the History of Material Culture of Polish Academy of Sciences — <i>Stawoj Szykiewicz</i>	201
The Study of Ethnography at the Institute of the History of Material Culture of Polish Academy of Sciences in Kraków — <i>Krystyna Kwaś- niewicz, Danuta Tylkowa</i>	206
The Study of Ethnography at the Institute of the History of Material Cul- ture of Polish Academy of Sciences in Poznań — <i>Aleksander Posern- Zieliński</i>	210
The Study of Polish Ethnographic Atlas at the Institute of the History of Material Culture of Polish Academy of Sciences in Wrocław — <i>Ja- nusz Bohdanowicz</i>	215
The Institute of Art at the Polish Academy of Sciences — <i>Aleksander Jackowski</i>	217
The Wojciech Kętrzyński Research Centre in Olsztyn — <i>Anna Szyfer</i>	221
The Department of Folklore Studies at the High School of Pedagogics in Opole — <i>Dorota Simonides</i>	222
The Institute of Agriculture and Forestry of Tropical and Subtropical Areas at the High School of Agriculture in Kraków-the centre of ethnographic researches — <i>Leszek Dzięciel</i>	224

CHRONICLE

The studies of one's own culture and alien cultures. Problems and methods — <i>Bronisława Kopczyńska-Jaworska</i>	227
The II Congress of European Ethnography and Folklore — <i>Bronisława Kop- czyńska-Jaworska</i>	231
The doll- a toy and an image of some social phenomena. The exposition in Musée de l'Homme in Paris in 1983 — <i>Irena Turnau</i>	237

REVIEWS

- Kaisu Jaakkola, Muuttuva joulu. Kansatieteellinen tutkimus (The Changing Christmas. An Ethnological study), Kansatieteellinen Arkisto 28, Helsinki 1977, 384 pages, photos, tables, illustrations, maps — *Mieczysław Trojan* 239
- Stará dělnická Praha. Život a kultura pražských dělníků 1848-1939 (The old workers Prague. Life and culture of the workers in Prague 1948-1939) red. A. Robek, M. Moravcová, J. Štastná ed. Academia Praha 1981, 311 pages — *Andrzej Stawarz* 243
- Colin M. Turnbull, Ikowie ludzie gór. (The people of the mountains) Warszawa 1980, 242 pages — *Maria Idzkowska* 248
- Lou Taylor, Mourning dress. A costume and social history, London 1983, 327 pages. 160 illustrations — *Irena Turnau* 252